

ЯВИЩЕ ОКАЗИОНАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ**Тетяна СУКАЛЕНКО,**Університет державної
фіскальної служби України,
sukalenko78@gmail.com**THE PHENOMENON OF OCCASIONALITY IN THE MODERN FICTIONAL DISCOURSE****Tetiana SUKALENKO,**National University of State
Tax Service of Ukraine,
ORCID:0000-0002-5107-9914

Татьяна Сукаленко. Явление окказиональности в современном художественном дискурсе. Актуальность исследования обусловлена активным использованием новообразований в художественном и публицистическом стилях украинского языка, а, следовательно, и необходимостью их изучения с точки зрения лингвистики в словообразовательном, семантическом и функциональном аспектах. То, что в нашем исследовании впервые системно и всесторонне проанализированы словообразовательные и стилистические особенности окказионализмов в художественном дискурсе Ирен Роздобудько составляет научную новизну статьи. **Цель исследования** – проанализировать и описать явление окказиональности и его функциональные особенности в художественном дискурсе современной украинской писательницы Ирен Роздобудько. **Методами исследования** послужили описательный метод с приемами сквозной выписки и систематизации, метод сопоставления; методики контекстологического, словообразовательного, текстово-интерпретационного и лингвостилистического видов анализа. **Выводы** исследования дополняют лексикологию украинского языка, а также служат дополнением к формированию словаря индивидуального стиля писателя.

Ключевые слова: окказиональность, современный художественный дискурс, семантика, словообразование, аффикс, новообразования.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Однією із характерних рис сучасної мовознавчої науки є тенденція до вивчення динаміки словникового складу мови. Актуальними є питання, що стосуються окказионалізмів. Вивчення складу, структури, семантики, функцій окказиональної лексики допомагає з'ясувати складні проблеми загальної теорії слова та сприяє вивченню кола питань таких розділів мовознавства, як лексикологія, граматики, стилістика та новітня історія мови. Опис масиву окказиональних утворень, що функціують в українському художньому дискурсі, дозволить виявити головні тенденції розвитку специфічних мовновиражальних засобів української творчої скарбниці ХХ століття, визначити продуктивність певних словотвірних типів, виявити не описані до цього часу форманти, моделі і навіть способи творення слів, дослідити причини й закономірності змін, зумовлених поза- і внутрішньомовними чинниками¹.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окказионалізми вивчають у різних аспектах. На українському мовному ґрунті особливості утворення окказионалізмів вивчали Г. Вокальчук, В. Герман, Л. Павленко, О. Стишов, В. Чабаненко та ін. Дослідження

в цій галузі було розпочато в 50-х роках ХХ століття. Аналізуючи історію вивчення окказиональної лексики, О. Турчак зазначає: “У лексикологічному аспекті окказионалізми розглядали О. Александрова, А. Брагіна, О. Габінська. Мовознавці порушують питання про створення словника окказионалізмів із метою систематизації мовних та мовленнєвих фактів. Ономазіологічним аспектом цікавилися О. Габінська та М. Макєєва, які намагалися з'ясувати процес виникнення окказионалізмів². Досліджуючи становлення та розвиток окказиональної лексики, Ж. Колоїз, виокремлює декілька різновидів новотворів за способом творення, зокрема: 1) семантичні новотвори, в основі яких лежить переосмислення канонічних слів, уживання їх із новим значенням; 2) словотворчі, які постали в результаті морфологічних способів творення слів; 3) лексико-синтаксичні, які утворені стягненням в одне слово двох або більше лексем³. Ця класифікація дала значний поштовх розвитку окказионального напрямку в мовознавстві.

Мета статті – проаналізувати та описати явище окказиональності та його функційні особливості у художньому дискурсі сучасної української письменниці Ирен Роздобудько.

¹Rizhko R. Okazionalizmu yak dominanta poetichnoii movy kintsia XX - pochatku XXI stolittia: funktsionalnyi aspekt [Occasionalisms as a dominant in poetic language of the late XX - early XXI century: a functional aspect], *Linhvistychni studii: zb. nauk. prats [Linguistic studies: coll. of scientific works]*, Donetsk: DonDU, 2011, P. 48 [in Ukrainian].

²Turchak O.M. “Poniattia “okazionalizm” u movoznavchii literaturi ta yoho movlennieva realizatsiia v ukraïnskykh periodychnykh vydavydanniakh kintsia XX stolittia” [The concept of “occasionalism” in the linguistic literature and its speech realization in Ukrainian periodical-periodicals of the late twentieth century], *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnogo universytetu [Scientific Bulletin of Chernivtsi National University]*, Chernivtsi, 2009, № 475-477, P. 65 [in Ukrainian].

³Holoborodko Ya. Ukraïnska fashion-literatura. Teksty i tsinnosti Iren Rozdobudko [Ukrainian fashion-literature. Iren Rozdobudko's texts and values], *Visnyk NAN Ukrainy [Bulletin of NAS of Ukraine]*, 2010, № 1, P. 44–50 [in Ukrainian].

Актуальність дослідження зумовлена активним використанням новотворів у художньому та публіцистичному стилях української мови, а отже, й необхідністю їх вивчення з точки зору лінгвістики у словотвірному, семантичному та функційному аспектах. **Методами дослідження** слугували описовий метод із прийомами наскрізного виписування та систематизації (використовуємо для відбору та інтерпретації фактичного матеріалу), зіставлення (для аналізу, синтезу та узагальнення наукових теорій); методика контекстологічного (встановлення значення досліджуваного фрагмента тексту), словотвірного (встановлення особливостей творення okazionalizmів), текстово-інтерпретаційного та лінгвостилістичного видів аналізу. **Наукова новизна** полягає у тому, що в нашому дослідженні вперше системно і всебічно проаналізовано словотвірні та стилістичні особливості okazionalizmів у художньому дискурсі Ірен Роздобудько.

Виклад основного матеріалу. Як складні структурно-семантичні одиниці тексту, okazionalizmні слова, на відміну від узуальних, є завжди поліфункціональними. Okazionalizmи, як явища мовленнєвої діяльності, заслуговують на увагу мовознавців. Природа okazionalizmного слова до кінця нез'ясована і потребує подальших пошуків. Мовознавці виділяють дуже багато ознак okazionalizmів, найважливішими з яких, на нашу думку, є функціонування в мовленні, поза системою мови, невідтворюваність, словотвірна похідність, експресивність та номінативна факультативність. Ці ознаки розкривають головну відмінність okazionalizmів від нових слів – okazionalizmи створюють мовці для одноразового використання в мовленні, водночас, як неологізми створюють для того, щоб дати назву новим поняттям, які зумовлені потребами суспільства. Випадки, коли письменницькі okazionalizmи входять до мови, є поодинокими. Особливо актуальними є питання диференціації та функційності okazionalizmів⁴.

Новотвори письменників – вияв необмеженої можливості виникнення слів за словотвірними моделями, що існують у мові. Механізм загальнономовного та індивідуально-авторського словотворення один: потреба в новій назві. У художньому мовленні цю потребу стимулюють ідейно-естетичні завдання, які озвучують особливості світосприймання автора. Тексти Ірен Роздобудько достатньо різні за своїми фабульно-жанровими та стилістичними ознаками. Але у словотвірному аспекті їх об'єднує велика кількість okazionalizmних утворень. Іменникове словотворення у творах Ірен Роздобудько представлене найширше. Переважно це новотвори для

назв осіб. Найпродуктивніший спосіб творення слів – суфіксація.

Суфікси *-ач(-яч)* утворюють в українській мові назви за характером дії або за якоюсь зовнішньою ознакою. За цією продуктивною моделлю І. Роздобудько створює okazionalizmи *лякачка, середнячка*, що мають різне лексичне та словотвірне значення: *Звісно, тоді він наплів мені три мішки гречаної вовни, з якої я каюсь! зробила непогану лякачку для довірливих домогосподарок⁵; Я типова середнячка* (тут у значенні людини з середніми здібностями)⁶.

Суфікс *-ив* відноситься до непродуктивних моделей. Іменник *видиво*, який вжито у значенні якогось вигляду, краєвиду, підсилений прикметником, набуває більшої виразності: *...А коли знову відкрила їх, переді мною постало дивовижне видиво: біла пустеля⁷.*

Суфікс *-ак* вжито для номінації осіб за родом діяльності або за якісною ознакою. Дуже часто його використовують для творення відприкметникових іменників. У слові *старшаки* цей формант надає якісного означення (від прикметника старший), в дечому, навіть, зневажливого: *...адже старшаки - хитрі: щойно помітять вожату, як гладять тебе по голові й беруть за руку⁸.*

Суфікс *-іст* називає особу за родом діяльності. З контексту ми розуміємо, що *козліст* – це той, хто грає в доміно (від ігрового жаргону): *...зграйки козлісті, що з усієї сили стукають кістками доміно по неструганих поверхнях саморобних столів⁹.*

Активно реалізує письменниця суфікс *-к*, що має декілька словотвірних значень. У слові *відщепенка* цей формант творить назву особи жіночої статі (дівчина, яку відлучили від товариства): *...мені байдуже, що відбувається з відщепенками...¹⁰.* У слові *роботяжка* формант вказує на низину соціального статусу в дещо зневажливій формі: *...Ліл – мовчунка з родини роботяжок¹¹.* У новотворі *руханка* формант застосовується для позначення певного процесу, що спонукає до рухливості (відповідник зарядці): *...але корисний досвід лишився у вигляді от таких загально піднесених занять, як вранішня руханка...¹²*

Суфікс *-ник*, що позначає особу за родом діяльності, вжито в незвичайному варіанті. У слові *ставленик*, тобто той, кого “поставили” на посаду, формант не зовсім виправдовує своє значення: *Татусів ставленик Ширма¹³.*

Префіксальний словотвір Ірен Роздобудько є непродуктивним. У слові *суперінтроверт* префікс *супер* - використано для підсилення змісту поняття. Це людина, яка дуже сильно занурена у свій внутрішній світ: *Можливо, це через моє затинання, яке зробило з*

⁴ Romanchuk S. Ye. Okazionalizmy yak okrema hrupa neolohizmiv [Occasionalisms as a separate group of neologisms], Visnyk Zhytomyr.dzherzh.un-tu im. I. Franka [Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University], 2011, Vol. 58, P. 64 [in Ukrainian].

⁵ Rozdobudko Iren. Yakby [If], Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia, 2012, P. 129 [in Ukrainian].

⁶ Rozdobudko Iren. LSD. Litsey slukhnianiykh druzhyn [LOW. The lyceum of obedient wives], Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia, 2013, P. 22 [in Ukrainian].

⁷ Rozdobudko Iren. Dvanadtsiat, abo Vykhovannia zhinky v umovakh, ne prydatnykh do zhyttia [Twelve, or Bringing up a woman in unsuitable conditions], Kharkiv: Folio, 2009, P. 73 [in Ukrainian].

⁸ Rozdobudko Iren. Odnoho razu [Once], Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia, 2014, P. 26. [in Ukrainian].

⁹ Rozdobudko I. Yakby...op. cit., P. 209.

¹⁰ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianiykh druzhyn...op. cit., P. 266.

¹¹ Ibidem, P. 17.

¹² Ibidem, P. 23

¹³ Ibidem, P. 207.

мене *суперінтроверта*¹⁴.

Активними способами словотворення є осново- та словоскладання. Новотвори цього типу – це якісно нові утворення, що відповідають потребам ідейно-художнього зображення. Вони виступають логічними заміниками словосполучень, порівняльних зворотів. В Ірен Роздобудько це, здебільшого, поєднання двох іменникових основ. Це такі новотвори, як *попсоинурок* (молодий поп-виконавець), *“психоспікер”* (щось середнє між психологом та промовцем), *“психостосунки”* (психологічні стосунки), *“новояз”* (нова вигадана мова): *Я встиг випалити три цигарки і вислухати пісню якогось **попсоинурка**...*¹⁵, *Він вдається до розлогих пояснень, чому і як виникла ідея **психоспікера** (так він назвав цю посаду)*¹⁶, *Наші ж уроки звузились до кількох основних предметів, але вони нас не обтяжують. Це літсуд та **психостосунки***¹⁷, *Я навіть благально додавала: “Будь ласка!”, хоча такого звороту не було в нашому табірному **новоязі***¹⁸.

Властиві мові творів Ірен Роздобудько також слова-прикладки, близькі до словоскладання. Вони є заміниками словосполучень. Наприклад, *альбом-каліка* (порваний альбом): *Альбом-каліка*¹⁹... Також письменниця використовує цей спосіб для створення дворових, зневажливих імен та прізвиськ, що характеризують того, кого називають: *Такі самі заграви вигравали на обличчях **Нахал Нахалича, дядька Вані-“встань-з-диваня”, Петра-барахла**, який приєднався до них, і ще кількох сусідів з будинку навпроти*²⁰.

У художньому дискурсі Ірен Роздобудько функціонують оказіоналізми, семантику яких можна зрозуміти лише з контексту. Наприклад, слово *барбацуци*, тобто повії, не несе ніякого додаткового семантичного навантаження, його утворення незрозуміле: *Це вам не барбацуци з Окружно!*²¹ Так само непрозорою є семантика лексеми *лабух*, яку вжито на позначення учасника оркестру: *Тоді я ще старанно відвідував репетиції оркестру і вважався непоганим лабухом*²². Аналогічно утворене слово *дортуар*, що означає спальний блок: *Адже до уроків був сніданок, зарядка, лінійка, перехід з **дортуарів** до шкільної будівлі і таке інше*²³.

Також письменниця вживає іншомовні слова, переписані на український лад. Слово *стріти* (з англ. street – вулиця) означає жителів вулиці, тобто тих, хто знаходиться поза межами навчального закладу: *...яка вчить нас вести щоденники і писати листівки краснописом, а не на клавіатурі компа, як це роблять **стріти**...*²⁴.

Ірен Роздобудько творить оказіоналізми, вживаючи слова у переносному значенні. Наприклад, *молодняком* вона називає молодших учениць, хоча це поняття вживають на позначення молодих особин великої рогатої худоби: *Взагалі, у нас всі дівчата, навіть **молодняк**, напрочуд красиві*²⁵. Або ще стусани називає *свічками*: *А ти вже згинаєшся під дружніми руками-ногами, котрі щедро роздають “копняки”, “пенделя” та “свічки”*²⁶.

Прикметники як частина мови мають багаті стилістичні та естетичні виражальні можливості²⁷. Складні прикметники в українській мові утворюються суфіксальним, суфіксально-префіксальним способами, словоскладанням. Прикметниковий суфікс *-ац (-яц)* І. Роздобудько вживає у словах віддіеприкетникового походження. У слові *заваляца* вона підкреслює, що ця дівчинка завалялася, як щось забуте, нікому не потрібне: *У відчай я завжди хапалася за заваляцу дівчинку, не розуміючи, що в її переляканих очах так само була **заваляцюю***. Складні прикметники письменниця творить шляхом словоскладання однотипних компонентів з метою підсилення ознаки: *Нарешті **смокінгово-фрачна вервечка** урвалася – всі зайшли до будинку*²⁸. Ми розуміємо, що смокінги і фраки компоненти одного розряду. У системі прикметникових новотворів авторки також знаходимо варіанти іншомовних слів. Наприклад, слово *крейзанути* (англ. crazy – божевільний): *Браво, Томочко, подумала я, у тебе дійсно тваринна інтуїція, дуже вчасно ти розповідаєш про **крейзанутих***²⁹!

Явище оказіональності у художньому дискурсі Ірен Роздобудько представлено також дієслівними новотворами, які є менш численними, ніж іменникові. Суфікс *-ив* вжито з метою надати розстовому фрагменту експресивності: *Золотий саксофон роздвоївся в моїх очах, а потім – **удесятерився***³⁰. Продуктивним є префіксальний словотвір дієслів. За допомогою префіксів авторка надає дієсловам емоційного забарвлення. Це простежується в словах *зазбиралась, поковерзувала*: *Потім вона **зазбиралась** назад*³¹; *Зізнаюсь, я теж трохи **поковерзувала**, аж доки лагідна рука пані Директорки не лягла на мою голівку*³².

Також письменниця використовує префіксально-суфіксальний спосіб словотворення. Наприклад, у дієприкметнику *насмердючені* префікс *на-* та суфікс *-юч* виконують емоційно-оцінювальну функцію. Оцінка є негативною: *...поруч із новоспеченими олігархами чи їхніми **насмердюченими** парфумами мажорами стояли дивовижної краси наречені – учениці цього ліцею*³³.

¹⁴ Rozdobudko I. Yakby...op. cit., P. 48.

¹⁵ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianikh druzhyn...op. cit., P. 234.

¹⁶ Rozdobudko I. Dvanadtsiat...op. cit., P. 11.

¹⁷ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianikh druzhyn...op. cit., P. 52.

¹⁸ Rozdobudko I. Odnoho razu...op. cit., P. 32.

¹⁹ Rozdobudko I. Yakby...op. cit., P. 46.

²⁰ Ibidem, P. 30.

²¹ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianikh druzhyn...op. cit., P. 108.

²² Ibidem, P. 87.

²³ Ibidem, P. 15.

²⁴ Ibidem, P. 6.

²⁵ Ibidem, P. 18.

²⁶ Rozdobudko I. Odnoho razu...op. cit., P. 26.

²⁷ Ibidem, P. 25.

²⁸ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianikh druzhyn...op. cit., P. 104.

²⁹ Rozdobudko I. Yakby...op. cit., P. 52.

³⁰ Rozdobudko I. LSD. Litsey slukhnianikh druzhyn...op. cit., P. 61.

³¹ Ibidem, P. 185.

³² Ibidem, P. 13.

³³ Ibidem, P. 86.

Є також дієслова, які вжито у переносному значенні, що стають зрозумілими з контексту. Наприклад, слово *схарапудити*, що вживається щодо до коней і має значення “злякати”. Тут мешканців елітного селища через вживання лексеми у невластивому їй контексті, порівняно з кіньми: *Я їздив до Мадам своїм ходом, щоб не схарапудити мешканців елітного селища ревом свого “харлея”*³⁴. Так само слово *засандалити* тут означає не вдарити (жаргонізм), а взути: *Я задала, що й мої капці були мокрі від роси, і додала: - І... засандаль мене...*³⁵. Також лише з контексту можна зрозуміти значення слова *берляти*. Тут це означає їсти: *- Для повного кайфу не вистачає пива з таранькою, - зауважив я. - Те, що я можу берляти без проблем для шлунка!*³⁶.

Прислівники-новотвори служать ефективним засобом для художньо точною характеристикою ознак. Ірен Роздобудько мало використовує новотвори-прислівники. Найчастіше письменниця вживає контекстуальні новотвори: *...ми, як стадо баранів, понуро, ховаючи очі від колеги, йшли зі зборів довгим коридором. Я зупинилася і швидко пішла навспак*³⁷. Тобто, стає зрозуміло, що *навспак* означає піти назад, проти натовпу. Або ще: *Вона ж в розбивочку пишеється: кожна репліка – абзац*³⁸! Тут в *розбивочку* означає розділено, написання тексту з пробілами.

Оказіональні поєднання слів є фактом свідомого, цілеспрямованого порушення норм лексичної сполучуваності слів. Оказіональні словосполучення – це результат оказіональної сумісності, сполучуваності лексем (без зміни їх значення), яка виникає в результаті оказіонального збільшення їх сполучуваності³⁹.

Ірен Роздобудько теж допускає поєднання несумісних у смислово-відношенні слів для досягнення комунікативно-художніх цілей. Ці поєднання розкривають особливості художнього бачення письменниці, своєрідність і неповторність стилю. Так, авторка поєднує речі, які відносяться до різних сфер вживання. Вона застосовує сполучення *рафінований естет, словесна потеруха, унітазна література, моральний карантин*. Поєднавши їх, письменниця отримує поняття, які необхідні в кожному окремому контексті. *Рафінований естет* – це людина, чутлива до сприйняття прекрасного, вона тонше його відчуває: *І рафінований естет Мирось не встояв*⁴⁰. *Словесна потеруха*, як стає зрозуміло з контексту, це неякісний твір, а *унітазна література* – та, яка придатна для широкого вжитку, низькопробна: *... навчитись розрізняти справжній твір від словесної потерухи, тобто виховати в собі добрий смак*⁴¹; *Апологети цієї унітазної літератури із захватом ревного учнівства намагаються переплюнути вчителів у*

*змалюванні сечовипорожнення, злягань...*⁴². *Моральним карантинном* названо повну ізоляцію людини від суспільства, свосвідний бойкот для неї: *Мабуть, ми потратили в цей тригодинний моральний карантин задля того, аби з нас вийшли всі грішні думки*⁴³.

Письменниця використовує оказіональні сполучення слів задля додавання якоїсь ознаки. Наприклад, вислів *виник Чоловік* додає абсурдності, несподіваності подіям у житті головної героїні: *У моєї подруги виник Чоловік*⁴⁴.

Ірен Роздобудько здебільшого творить ситуації іронічного співставлення. Наприклад, *табірна феня* – говор не ув'язнених, а дітей з літнього табору: *Дрібним почерком я занотовувала табірну феню, котра потім, у школі надавала всі можливі переваги перед однокласниками*⁴⁵. Або ще письменниця називає *носіями прекрасного* вуличних бандитів, злодюжок: *...в той самий день доля вивела з підвороття трійцю носіїв прекрасного, котрі чомусь пішли саме за ним...*⁴⁶.

Також щодо переносного значення, то авторка використовує цікаві поєднання, які передають візуальні ознаки. Наприклад, дитяче волосся вона називає *волохатими зміями* за зовнішньою подібністю: *Дитяча посмішка, обплетена волохатими зміями каштанового кольору...*⁴⁷.

Отже, оказіональне поєднання слів є важливим елементом художнього дискурсу Ірен Роздобудько.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження складу, структури, семантики, функцій оказіональної лексики висвітлює складні проблеми загальної теорії слова і сприяє вивченню конкретних питань лексикології, граматики, стилістики, а також становить значний інтерес для новітньої історії мови. Оказіоналізм як лексичне явище ще не вичерпав можливості щодо дослідження. Проблема вивчення новотворів характеризується особливою складністю. Питання щодо структури та функцій оказіоналізмів досі залишаються невирішеними. Вивчення індивідуально-авторських неологізмів – одне з актуальних питань сучасної лінгвістики, адже мова є живою та динамічною системою, що постійно змінюється та розвивається, а мова художньої літератури – багатим джерелом для вивчення цих змін. Їхній аналіз дозволить зробити висновок, що мова художньої прози сповнена експериментами. Вона активно шукає нові шляхи вираження власних думок, зробивши значний внесок у розвиток української художньої мови, в тому числі й оказіоналістики. Художнє мовлення вимагає не лише майстерного використання словникового багатства мови, якою пише письменник, а й пошуку індивідуальних форм вираження ідейно-художнього задуму письменника. Митець може відчувати

³⁴ Ibidem, P. 268.

³⁵ Ibidem, P. 157.

³⁶ Ibidem, P. 105.

³⁷ Rozdobudko I. *Odnoho razu...* op. cit., P. 119.

³⁸ Ibidem, P. 261.

³⁹ Yermolenko S. *Korotkyi tlumachnyi slovnyk lnhvistychnykh terminiv* [Short glossary of linguistic terms], Kyiv: Lybid, 2001, P. 197 [in Ukrainian].

⁴⁰ Rozdobudko I. *Yakby...* op. cit., P. 43.

⁴¹ Rozdobudko I. *Odnoho razu...* op. cit., P. 268.

⁴² Rozdobudko I. *Dvanadtsiat...* op. cit., P. 288.

⁴³ Rozdobudko I. *LSD. Litsey slukhnianykh druzhyn...* op. cit., P. 102.

⁴⁴ Rozdobudko Iren. *Vse, shcho ya khotila sohodni. Liksmiana povist* [Everything, that I've wanted today. Hospital story], Kharkiv: Klub simeino-ho dozvillia, 2013, P. 162. [in Ukrainian].

⁴⁵ Rozdobudko I. *Odnoho razu...* op. cit., P. 27.

⁴⁶ Rozdobudko Iren. *Dvi khvyliny pravdy* [Two minutes of truth], Kharkiv: Folio, 2009, P. 138. [in Ukrainian].

⁴⁷ Rozdobudko I. *Yakby...* op. cit., P. 39.

недостатність засобів художнього пізнання, їх обмеженість, що стимулює пошук нових слів в естетичному освоєнні світу. Цей пошук виражається в індивідуальному словотворенні письменників. Тексти Ірен Роздобудько достатньо різні за своїми фабульно-жанровими та стилістичними ознаками. Однією з прикметних рис стилю Ірен Роздобудько є використання великої кількості індивідуально-авторських новотворів, які в художньому контексті набувають вагомого експресивно-стилістичного значення. Словотвір письменниці умотивований також потребою виділити певні відтінки смислу, дати оцінку зображуваному та необхідністю назвати нові поняття.

Sukalenko Tetiana. The phenomenon of occasionality in the modern fictional discourse. The relevance of the study is predetermined by the active use of new formations in the fictional and journalistic styles of the Ukrainian language, and, consequently, the need to study them from the point of view of linguistics in word-formation, semantic and functional aspects. The fact that in our study for the first time systematically and comprehensively the word-formation and stylistic features of occasionalism in the artistic discourse of Irene Rozdobudko are analysed constitutes **the scientific novelty** of the research. **Aim of investigation** is to analyse and describe the phenomenon of occasionality and its functional features in the fictional discourse of the modern Ukrainian writer Irene Rozdobudko. The **research methods** were the descriptive method with the techniques of end-to-end extract and systematization (we use it to select and interpret factual material), comparison (to analyze, synthesize and generalize scientific theories); methods of contextological (determining the meaning of the studied fragment of the text), word-formation (establishing the features of creating neologisms), text-interpretive and linguo-stylistic types of analysis. **Conclusions** of the study complement the lexicology of the Ukrainian language, and also serve as an addition to the formation of the

dictionary of the individual style of the writer. The study of the composition, structure, semantics, functions of occasional vocabulary highlights the complex problems of general word theory and contributes to the study of specific issues of lexicology, grammar, stylistics, and is of considerable interest for the recent history of language. The authors' use of a large number of individual-authorial innovations, which in the fictional discourse acquire significant expressive and stylistic significance, is motivated by the necessity to identify certain shades of meaning, evaluate the image and the need to name new concepts.

Key words: occasionality, modern fictional discourse, semantics, word formation, affix, neoplasms.

Сукаленко Тетяна – доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики, української словесності та культури Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Університету державної фіскальної служби України. Після захисту докторської дисертації “Лінгвокультурні типажі українського художнього дискурсу XIX ст.” за спеціальністю 10.02.01. – українська мова продовжує дослідження у галузі лінгвокультурології, дискурсології та лексикології української мови. Автор понад 165 наукових праць.

Sukalenko Tetiana – Doctor of Philological Sciences, Professor at the Department of Journalistics, Ukrainian Verbality and Culture of The Educational and Scientific Institute of Humanities of the University of the State Fiscal Service of Ukraine. After defending her PhD thesis “The linguocultural types in the Ukrainian fiction discourse of the XIX century”, specialty 10.02.01. – Ukrainian language continue sits research in the field of linguoculturology, discoursology and lexicology of the Ukrainian language. Author of more than 165 scientific papers.

Received: 22.08.2020

Advance Access Published: September 2020

© T. Sukalenko, 2020